

Sto let skautingu v Nové Včelnici (1919–2019)

První skautské družiny na Jindřichohradecku započaly svou činnost již v letech 1912–1914 v samotném okresním městě Jindřichově Hradci.¹ První světová válka však prudce zbrzdila jakýkoliv rozvoj skautingu v celém okrese, naštěstí nikoliv však zcela zastavila. Po skončení války tak mohlo konečně dojít k rozvoji skautské činnosti a zakládání nových družin i oddílů. Od jara 1919 začaly vznikat skautské jednotky v okolních městech a obcích, kam se skauting šířil především z centra oblasti – Jindřichova Hradce.² Od té doby se skauti a skautky v jednotlivých obcích a městech museli vypořádat s několika zákazy ze strany nacistů³ a komunistů, stejně tak museli reagovat na úbytek vedoucích i členů a tedy útlum, který v různých časových obdobích nastal. Nejinak tomu bylo i v případě skautů a skautek v Nové Včelnici,⁴ kteří přes všechny nesnáze za uplynulé století pokračují ve své činnosti do dnešní doby.⁵

Počátky skautingu v Nové Včelnici jsou vzhledem k absenci narativních pramenů velmi mlhavé. Jisté je, že za založením skautingu v obci stál novovčelnický rodák a středoškolský student Emanuel Truhlář. Ten nastoupil na podzim roku 1918 na obchodní školu do Jindřichova Hradce.⁶ To bylo pro seznámení se skautingem klíčové, protože velká část skautských družin vznikala právě na jindřichohradeckých středních školách a učilištích, především pak na gymnáziu a obchodní škole. Na tom měli zásluhu mimo jiné i někteří pedagogové, jako např. profesor Milan Gantner, který roku 1920 stanul jako zpravodaj v čele skautského okresu.⁷ Prostředí ve kterém se tak Emanuel Truhlář nacházel, ho ovlivnilo natolik, že se rozhodl přenést skauting i do své rodné obce, o čemž vypovídá listina z 6. června 1919, dle které byl jmenován „*zástupcem jindřichohradeckého vojvody v Novém Etynku*“.⁸ V těchto počátcích se tak přihlásil ke skautské organizaci Psohlavci – Děti Žižkovy, to však nemělo dlouhého trvání a brzy byli novovčelníčtí skauti obdobně

1 Ohlas od Nežárky (dále jen OON) 42, 1912, č. 37, s. 338; OON 43, 1913, č. 10, s. 94.

2 František FÜRBACH, *K rozvoji skautského hnutí na Jindřichohradecku po 1. světové válce*, Jindřichohradecký vlastivědný sborník, sv. 11, 1999, s. 47–52.

3 Blíže viz Sandrik BEDNÁŘ, *Skauting v Nové Včelnici a Kamenici nad Lipou v první polovině 20. století*, Bakalářská práce PF JU v ČB, Nová Včelnice a Kamenice nad Lipou 2017.

4 Do roku 1950 dvě obce – Nový Etynk (resp. Nový Etink) a Včelnice. Pro přehlednost je v celém článku používáno současné označení Nová Včelnice.

5 V tomto období začaly vznikat také první družiny a oddíly ve Strmilově, Kunžaku a Kardašově Řečici. Na rozdíl od Nové Včelnice však v těchto obcích není co slavit, protože zde skautské oddíly zanikly.

6 Oldřich ŠÍMA – Jaroslav TŮMA, *Památce Emanuela Truhláře*, Kamenice nad Lipou 1947, s. 8.

7 OON, 50, 1920, č. 15, s. 6.

8 Psohlavci používali ve své terminologii staročeské názvy, zde uvedený vojvoda znamená vedoucí; Soukromý archiv Vladimíra Krminského Jindřichův Hradec, Plná moc pro Emanuela Truhláře 6. 6. 1919.

jako většina jindřichohradeckých skautů součástí Svazu junáků-skautů Republiky Československé (dále jen Svaz).⁹

První skautská družina v Nové Včelnici nesla název Liška, ta již brzy po svém založení o prázdninách roku 1919 sehrála dvě divadelní představení, a ještě jedno pak na konci roku s názvem *Jak Honza čerta chytil*. Již z názvů je patrné, že repertoár cílil spíše na mladší publikum, čehož skauti využívali též k propagaci skautingu, o kterém kolovaly v té době mezi lidmi některé pomluvy, protože jak sami skauti píší: „*Z té příčiny hodlá místní skautská Družina vyložití našemu dorostu při prvním loutkovém představení prostřednictvím některého dřevěného aktéra zběžně a pochopitelně svůj program.*“ Výnos z tohoto představení poté putoval na stavbu školy v Kaprouně.¹⁰

Na jaře roku 1920 začali jindřichohradečtí skauti pořádat propagační vycházky na podporu skautingu do okolních obcí. Do Nové Včelnice tak zavítali 25. dubna včele se zpravodajem okresu Milanem Gantnerem.¹¹ Podpora ze strany okresu byla vůbec důležitá, nejednalo se totiž jen o propagační vycházky, ale i další okresní setkání, na kterých mohli novovčelničtí skauti a skautky získávat cenné informace a také potřebné zkušenosti. Nemohli tak chybět na okresním setkání, které se uskutečnilo 5. prosince 1920 v Jindřichově Hradci, na kterém kromě organizačních záležitostí vyslechli i přednášku o první pomoci a vodním skautingu od doktora Emila Rychlíka.¹² Obdobně tomu bylo i 28. května 1921, kdy do Jindřichova Hradce zavítala náčelní Svazu Emilie Milčicová, aby pohovořila o dívčím skautingu, což novovčelnickým skautkám umožnilo získat další cenné poznatky týkající se specifčnosti dívčího skautingu.¹³

Skauting v Nové Včelnici se tak postupně začínal rozrůstat. Záhy zde působily již dva oddíly, a to chlapecký a dívčí.¹⁴ Je jisté, že vše nemohlo ležet na bedrech jednoho muže, navíc Emanuel Truhlář v létě 1920 dokončil obchodní školu a brzy se přestěhoval na Podkarpatskou Rus.¹⁵ Jména jako Jan Kubiček,¹⁶ V. Párus,¹⁷ Milena Buchtová¹⁸ a M. Průchová¹⁹ jsou nepochybně jména těch, kteří stáli u zrodu

9 Skautský institut (dále jen SI), Pamětní list skautingu Jindřichův Hradec 1925.

10 Krajinské listy (dále jen KL), 4, 1919, č. 2, s. 3; Tamtéž, č. 4, s. 3.

11 OON, 50, 1920, č. 18, s. 4.

12 Tamtéž, č. 49, s. 3; Tamtéž, č. 50, s. 3; Tamtéž, č. 51, s. 3–4.

13 OON, 51, 1921, č. 20, s. 3; Tamtéž, č. 24, s. 5–6.

14 SI Praha, Počet oddílů registrovaných ve svazu skautů RČS k 1. květnu 1922; SI Praha, Stehlíkův kalendář 1923, s. 88.

15 Národní archiv (dále jen NA) Praha, Ministerstvo vnitra I – prezidium, Praha – fond 225, kart. 205, sign. 225–205–4, fol. 31.

16 Státní okresní archiv (dále jen SOKA) Pelhřimov, Okresní úřad (dále jen OÚ) KNL, inv. č. 315, kniha č. 295, Podací protokol obyčejný (dále jen PPO) č. 1–18000 r. 1921, č. p. 8811; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 319, kniha č. 299, PPO č. 15001–30000, r. 1922, č. p. 17777.

17 SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 316, kniha č. 296, PPO č. 18001–31600 r. 1921, č. p. 30836.

18 Hanuš ETNER, *Začátky junáctví na Jindřichohradecku*, in: Jak jsme začínali, Činovník, Praha 1946, s. 33.

19 SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 326, kniha č. 306, PPO č. 1–18900 r. 1925, č. p. 13028.

skautských oddílů v Nové Včelnici, více informací o těchto lidech nám však prameny neposkytují.

První skauti a skautky se scházeli v divadelním sálu hostince Na Nechybě, ve kterém však neměli stálé zázemí, protože se zde střídali se členy dalších spolků.²⁰ Jisté je, že kultura v počátcích tvořila nezanedbatelnou část programu, neboť během roku 1920 sehráli skauti další loutková i klasická divadla, jejichž výtěžek putoval na podporu Masarykova fondu či na obecní knihovnu, jak tomu bylo v případě divadelního vystoupení *Cizáci*.²¹ Divadelní přestavení pokračovala i v dalších letech, v roce 1921 skauti opakovaně sehráli divadelní představení s názvem *Hrůza*,²² v roce 1922 *Z nařízení bytové komise*, v roce 1923 *Skryté lásky* a v roce 1925 *Rokoková princezna*.²³ Nejednalo se však pouze o divadelní představení, na 22. dubna 1922 si skauti naplánovali veřejnou přednášku o skautingu s promítáním fotek, a ještě téhož roku uspořádali I. skautskou besidku.²⁴ Kromě toho začali vydávat vlastní časopis s názvem *Hlas junáků*, jehož řádky nám však zůstanou asi navždy ukryté.²⁵

Již od počátku se títo skauti hlásili k nově vzniklé republice i její symbolice a kultům o které se opírala. To se projevovalo v účasti na vybraných akcích, ale také v jednotlivých prvcích programu, a tak již 5. července 1920 tvořila hlídka skautů pořádkovou službu na Husových slavnostech v Nové Včelnici.²⁶ V srpnu roku 1921 vyrazili novovčelničtí skauti společně s ostatními skauty z okresu na propagační tábor k Chýnovu, aby zde podpořili místní oddíl a při slavnostním ohni vzpomněli sedmdesáti let Aloise Jiráska.²⁷ Svou věrnost republice demonstrovali i 24. února 1923 v Jindřichově Hradci při smutečním projevu za zavražděného ministra financí Aloise Rašína.²⁸ Vrcholem pak byla účast novovčelnických oddílů na skautských slavnostech při Krajské výstavě Českomoravské vysočiny v létě roku 1925. Této akce se zúčastnilo na čtyři sta skautů a skautek z celé župy i okolí, a to včetně náčelníka Svazu Antonína Benjamina Svojsíka. Na programu byla skautská výstava, průvod, veřejná vystoupení, včetně besídky i divadla. Tento bohatý program našel kladnou odezvu u skautské i neskautské veřejnosti.²⁹

20 KL, 5, 1921, č. 25, s. 3.

21 KL, 4, 1920, č. 11, s. 3; OON, 50, 1920, č. 14, s. 7; KL 4, 1920, č. 18, s. 3.

22 SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 315, kniha č. 295, PPO č. 1–18000 r. 1921, č. p. 8811; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 316, kniha č. 296, PPO č. 18001–31600 r. 1921, č. p. 30836.

23 KL, 6, 1922, č. 12, s. 3; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 319, kniha č. 299, PPO č. 15001–30000, r. 1922, č. p. 17777; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 321, kniha č. 301, PPO č. 1–15000 r. 1923, č. p. 11656; KL 10, 1926, č. 3, s. 3; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 326, kniha č. 306, PPO č. 1–18900 r. 1925, č. p. 13028.

24 SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 318, kniha č. 298, PPO č. 1–15000 r. 1922, č. p. 13421; SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, inv. č. 320, kniha č. 300, PPO č. 30001–42269 r. 1922, č. p. 30795; KL 6, 1922, č. 20, s. 3.

25 Skaut-Junák 10, 1924, č. 8–9, s. 115.

26 KL, 4, 1920, č. 18, s. 3.

27 Skaut-Junák 7, 1921, č. 2, s. 31; OON, 51, 1921, č. 36, s. 4–5.

28 Skaut-Junák 9, 1923, č. 6–7, s. 106; OON, 53, 1923, č. 8, s. 4; Tamtéž, č. 9, s. 6–7.

29 SI Praha, Pamětní list skautingu Jindřichův Hradec 1925; Skaut-Junák 12, 1925, č. 1, s. 10; OON, 55,

Tím také informace o skautingu v Nové Včelnici dvacátých let končí, neboť po roce 1925 již prameny mlčí. Drobnou zmínku lze nalézt z 6. července 1930, kdy se skauti zúčastnili odhalení busty Miroslava Rastislava Štefánika, kterou obci Nová Včelnice daroval továrník Bohuslav Hruža.³⁰ Druhá informace se týká pohřbu mladé skautky Mileny Bednářové, která skonala v červenci 1933 na srdeční chorobu.³¹ Jelikož se tak stalo v období táborů, zúčastnily se tohoto pohřbu i skautské oddíly z Prahy a Brna, které tábořily v blízkých Krupčínách. Smuteční proslov pak pronesl župní zpravodaj Jindřich Šimánek.³² Více informací však z období 1925–1937 nemáme, je dost možné, že v některých částech tohoto období došlo k omezení činnosti či jejímu úplnému utlumení, aby pak skauti obnovili svou činnost v období ohrožení republiky.

O tom, že došlo k obnovení činnosti hovoří několik pramenů, pravděpodobně se tak stalo již v období 1937–1938, kdy již v čele oddílu stál Josef Eismann.³³ V tomto období se skauti scházeli v ochotnické šatně hotelu Keist, odkud vyráželi na své výpravy do okolí Nové Včelnice, velmi často pak do skal Kamenného Malíkova.³⁴ Rostoucí ohrožení republiky se projevilo i ve skautské činnosti, 18. června 1938 zorganizovali skauti průvod na obranu republiky s účastí padesáti členů včetně devíti skautů z Kamenice nad Lipou a pravděpodobně i dalších obcí.³⁵ Vlivem mnichovských událostí se situace vyvíjela jiným směrem, i tak skauti pokračovali nadále ve své činnosti, od začátku roku 1939 ve sjednocené skautské organizaci Junák – ústředí junácké výchovy (dále jen Junák), a to i v době po březnové okupaci roku 1939.³⁶ Další společnou akcí skautů z okolních obcí byl sportovní turnaj, jenž se uskutečnil 16. července 1939 v Nové Včelnici při příležitosti oslav deseti let výročí místního sportovního klubu. Skautské týmy však nebyly úspěšné tolik jako sportovní kluby, nejlépe se vedlo jindřichohradeckým skautům, kteří se dostali do finále jak v odbíjené, tak i ve štafetě.³⁷

S příchodem zimy došlo na pořádání mikulášské zábavy uskutečněné 2. prosince 1939, jejíž součástí se kromě hudby a jednoaktových her staly i indické tance

1925, č. 28, s. 6; Tamtéž, č. 30, s. 4–5; Tamtéž, č. 31, s. 5; Tamtéž, č. 36, s. 6.

30 Legie, 5, 1930, č. 30, s. 5.

31 Státní okresní archiv Jindřichův Hradec (dále jen SOKA JH), Národní škola Nová Včelnice, Školní kronika obecné školy v Novém Etinku (1919–1940), Školní rok 1932–1933.

32 OON, 63, 1933, č. 28, s. 5; Zájmy Českomoravské vysočiny (dále jen ZČV) 3, 1933, č. 29, s. 7.

33 *Pod junáckou vlajkou. Almanach k 85. výročí založení skautingu v Jindřichově Hradci*, Jindřichův Hradec 1999, s. 17–18.

34 Rozhovor s Ladislavem Šmolem narozeným 28. 5. 1925, rozhovor vedl Miloš Mőhwald a Jaroslav Hřebík, Nová Včelnice 23. 12. 2008. Přístupné v Soukromém archivu 1. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice (dále jen SA I. SOG NV).

35 SOKA Pelhřimov, OÚ KNL, kart. 524, inv. č. 1058, Nová Včelnice, Svaz junáků-skautů, fol. 1–3; SOKA JH, Archiv obce Nová Včelnice (dále jen AO NV), Pamětní kniha (1938–1951), rok 1938.

36 Roman ŠANTORA a kol., *Skautské století. Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, Praha 2012, s. 118.

37 KL, 23, 1939, č. 15, s. 3; ZČV, 9, 1939, č. 29, s. 6.

a hraní na bubny v duchu *Knihy Džunglí* Rudyarda Kiplinga.³⁸ Další měsíc došlo na karneval, jenž se uskutečnil 21. ledna v hostinci u Houserů,³⁹ tam se také odehrávali od podzimu pravidelné „odpolední čaje“, co však bylo náplní těchto setkání není zřejmé.⁴⁰ Jisté ovšem je, že z nasbíraných peněz se skautům podařilo pořídit promítací přístroj se kterým se pustili do promítání filmů a dalších zajímavých přednášek.⁴¹ To ovšem pravděpodobně nevydrželo dlouho, neboť nejpozději 28. října 1940 došlo výnosem Karla Hermanna Franka k likvidaci Junáka na celém území protektorátu. Okolnosti likvidace Junáka v Nové Včelnici nejsou úplně jasné, s trochou nadsázky pak můžeme přijmout vyprávění Josefa Michala: „*Bratr Mařík, ten vedl skaut a pozvali si ho na okres, že ruší skauting a bratr Mařík říkal, že to už zažil jednou, že to zažil za gestapa, že dostal pár facek a tím byl skauting zrušen.*“⁴²

S likvidací Junáka v roce 1940 došlo k přerušení skautské činnosti, i přesto se našla řada skautů a skautek, kteří dostali svého skautského slibu, především pak jeho částí „*milovati vlast svou, Republiku československou, a sloužiti jí věrně v každé době*“ a zapojili se do boje proti okupantům.⁴³ Mezi nimi i jeden ze zakladatelů novovčelnického skautingu Emanuel Truhlář. Ten se již od dvacátých let pohyboval na Podkarpatské Rusi, kde pracoval jako úředník v Berehově. Již během první vídeňské arbitráže na podzim roku 1938 se podílel na evakuaci berehovské nemocnice a během událostí předcházejících okupaci Čech a Moravy se zapojil do boje proti maďarským fašistům.⁴⁴ Záhy na to se přesunul na území protektorátu, na kterém zahájil svůj boj proti nacistům jakožto člen odbojové organizace Obrana národa.

V rámci odbojové činnosti nesl Emanuel Truhlář zásluhy na převedení několika ohrožených osob přes hranice, mimo jiné poslance národního shromáždění za národní socialisty Josefa Davida⁴⁵ a zpravodajského důstojníka Františka Hiekeho. Kromě toho získával informace o osobách, kterým hrozilo zatčení gestapem a předával tyto informace dále, aby zajistil jejich včasné varování. Ve spojení se nacházel se samotným vedením Obrany národa, včetně legendární odbojové skupiny Tři králové. Podle dohody s Josefem Balabánem se měl vypravit na Slovensko organizovat odbojovou činnost, pro kterou měl s ohledem na působení na Podkarpatské Rusi vhodné předpoklady.⁴⁶ K tomu už ovšem nedošlo, neboť na jaře 1940 došlo

38 Tamtéž, č. 45, s. 5; Tamtéž, č. 48, s. 5.

39 ZČV, 10, 1940, č. 2, s. 5; Tamtéž, č. 3, s. 4.

40 ZČV, 9, 1939, č. 45, s. 5.

41 ZČV, 10, 1940, č. 7, s. 5–6.

42 Rozhovor s Josefem Michalem narozeným 20. 7. 1939, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 31. 3. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

43 Mezi oběťmi nacismu se nachází více než 700 českých skautů a skautek. Jejich osudům se věnuje web *Hrdinové války* [online zdroj], dostupné na <https://www.hrdinovevalky.cz/>, [22. 9. 2019].

44 O. ŠÍMA – J. TŮMA, *Památce*, s. 9.

45 Tamtéž, s. 10.

46 Vojenský historický archiv Praha, Sbirka nacistických procesních spisů čs. občanů, kart. 9, inv. č. 66, Emanuel Truhlář, fol. 21.

k jeho začtení. Po sérii pobytů ve věznicích na Pankráci, v Dráždanech, Gollnowě nakonec skončil ve věznici Plötzensee. Zde byl nakonec po odsouzení německým soudem shledán vinným, odsouzen ke smrti a popraven gilotinou 2. října 1942. Jako jediný z novovělnických skautů tak položil život v rámci druhého odboje.⁴⁷

S koncem druhé světové války začalo mnoho skautských oddílů obnovovat svoji činnost, včetně skautů a skautek v Nové Včelnici. Již o prázdninách roku 1945 se skauti zapojili do pomoci válkou rozvrácenému hospodářství a vypravili se na žňový tábor v obci Veselá, při kterém každý den pomáhali okolním sedlákům na polích, takže skautského programu mnoho nezažili.⁴⁸ Nicméně léto roku 1945 bylo doslova nasycené skautskou činností, skautské oddíly a střediska v celé oblasti pořádali velké táboračky a často zvali skauty a skautky ze svého okolí.⁴⁹ Novovělničtí uspořádali svůj táboraček 11. srpna 1945, jehož se zúčastnila početná delegace skautů a skautek z Kamenice nad Lipou. Po zapálení ohně nastala chvíle pro hromadné složení skautského slibu, následovaná zpěvem písní a veselými výstupy přítomných účastníků.⁵⁰ Týden na to se pak novovělničtí vypravili na táboraček spojený s průvodem do Jindřichova Hradce.⁵¹

Vedoucím střediska se stal Kamil Mařík a jeho zástupcem Ladislav Šmol. Díky velkému zájmu o skauting bylo celé středisko poměrně početné a jeho součástí bylo několik chlapeckých a dívčích oddílů. Tyto oddíly se skládaly z družin, které si tradičně dávaly názvy podle zvířat. Mezi chlapeckými družinami dokážeme identifikovat družinu Racků, Orlů a Bobrů,⁵² z dívčích pak jmenujme družinu Veverek, Majdalenek, Mandelínek, Medvíďat, Vlaštovek a Sasanek.⁵³

Mezi jeden z nejdůležitějších úkolů vedení střediska patřilo zajistit odpovídající prostory pro skautskou činnost. Ještě v roce 1945 se skauti a skautky mohli krátce scházet v klubovně na zámku, než se tam nastěhovali dělníci z továrny.⁵⁴ A tak si skauti především zásluhou Kamila Maříka vybudovali vlastní klubovnu na místě zvaném Pazderna. Dle Jaroslava Hanuse to v klubovně žilo i v době mimo pravidelné skautské schůzky „*Jak měl člověk čas, tak šel do klubovny. Tam jsme se obvykle sešli ve více lidech, myslím, že tam byly dokonce dva pingpongové stoly, a to se hrál pinčes pořád sem a tam.*“⁵⁵

47 O. ŠÍMA – J. TŮMA, *Památce*, s. 11–14.

48 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

49 Kromě níže uvedených táboraček se v létě roku 1945 uskutečnily minimálně ještě táboračky v Žirovnici, Štítné, Horní Cerekvi a Kamenici nad Lipou.

50 Městské muzeum v Kamenici nad Lipou, Skauti, inv. č. H 2059, Kronika 3. oddílu skautek Kamenice nad Lipou, s. 3–4.

51 Tamtéž, s. 4–5; Soukromý archiv Věry Sadílkové Kamenice nad Lipou, Kronika 1. oddílu junáků Kamenice nad Lipou (1936–1940, 1945–1946), zápis z 18. 8. 1945.

52 Rozhovor s Karlem Rešlem narozeným 29. 10. 1930 a Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 10. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

53 S. BEDNÁŘ, *Skauting*, s. 43.

54 SA 1. SOG NV, Kronika družiny Veverek Nový Etynk (1945–1948), zápis ze 7. listopadu 1946.

55 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včel-

Skautský program v tomto období tvořila především skautská praxe a idea spojená s plněním stupňů skautské stezky. V letním období pak trávili skauti a skautky své schůzky častokrát mimo klubovnu na Šibenném vrchu či při tréninku plavání v Širhalovském rybníku. Četné se také stávaly výpravy na Kostelík, Bradlo či do Kamenného Malíkova.⁵⁶ Vůbec nejvíce se však skauti a skautky dle vzpomínek a kronikových zápisů těšili na tábory, které se stávaly místem dobrodružství, plnění výzev a odborností. Uvedme pouhý výčet táborů tohoto období – Frýdnava 1946 (chlapci a dívky),⁵⁷ Leština u Světlé 1947 (chlapci, poté dívky),⁵⁸ Komorník 1948 (chlapci),⁵⁹ Zhoř u Plané 1948 (dívky)⁶⁰ a Komorník 1949 (chlapci).⁶¹

Z větších akcí se novovělničtí skauti a skautky zúčastnili především Junáckých slavností v Kamenici nad Lipou o víkendu 28.–30. června 1946, během nichž se uskutečnilo základní kolo Svojsíkova závodu a zároveň došlo k odhalení pomníku zakladatele skautingu v Kamenici nad Lipou Františka Sadílka, který zahynul v koncentračním táboře.⁶² V Nové Včelnici se pak skauti a skautky podíleli na pořádání mikulášských besídek, spolupřáteli sportovní den, organizovali sbírku tkanin či stáli čestné strážce u pomníku obětem světových válek. V roce 1947 se pak podíleli i na slavnostním odhalení pamětní desky svého zakladatele Emanuela Truhláře. Celému aktu bylo přítomno mnoho významných hostů, včetně zachráněného Josefa Davida.⁶³

Popularita skautingu v tomto období zapříčinila mimo jiné i to, že vznikaly skautské oddíly ve velmi malých obcích.⁶⁴ Jedním z nich se stal II. oddíl Junáka v Horní Radouni, který byl součástí střediska v Nové Včelnici. Činnost oddílu byla spojená především s osobností učitele zdejší školy Arnošta Oserse, který tento oddíl vedl a také dělal tajemníka skautského okrsku Kamenice nad Lipou.⁶⁵ Tento oddíl tak pravděpodobně fungoval pouze v letech 1946–1948, tedy v období působení Arnošta Oserse na místní škole.⁶⁶ Během té doby zdejší skauti zorganizovali několik loutkových představení včetně divadelní hry s názvem *Hrdina*

nice 11. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

56 SA 1. SOG NV, Kronika družiny Veverek Nový Etynk (1945–1948); Soukromý archiv Bohuslavy Šidové Nová Včelnice (dále jen SABŠ NV), Kronika družiny Vlaštovek Nový Etynk (1948–1949).

57 SA 1. SOG NV, Fotografie tábora 1946.

58 Tamtéž, Fotografie tábora 1947.

59 Rozhovor s Josefem Míchalem narozeným 20. 7. 1939, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 31. 3. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

60 SABŠ NV, Kronika družiny Vlaštovek Nový Etynk (1948–1949), zápisy z 29. června, 6. a 13. července.

61 SA 1. SOG NV, Fotografie tábora 1949.

62 Soukromý archiv Věry Sadílkové Kamenice nad Lipou, Plakát Junáckého sjezdu v Kamenici nad Lipou, 28.–30. 6. 1946.

63 SA 1. SOG NV, Kronika družiny Veverek (1945–1948); SOKA JH, AO NV, Pamětní kniha (1938–1951), rok 1945–1950.

64 Kromě níže uvedené Horní Radouně se v blízkém okolí jedná také například o Zdešov nebo Častrov.

65 NA Praha, f. Junák, Praha, kart. 11, sign. 24, Korespondence (junácké oblasti), kraj Tábor.

66 SOKA JH, Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Horní Radouň, Kronika dvoutřídní obecné školy v Horní Radouni (1940–1974), Školní rok 1945/1946.

Fed'ka.⁶⁷ Významnou akcí, která stála na počátku založení oddílu, byl táborák za přítomnosti novověčnických skautů, který se konal při příležitosti výročí vzniku Československa 28. října 1946 a jehož součástí se stalo skládání skautského slibu.⁶⁸ Jediná známá družina tohoto oddílu nesla název Čápi.⁶⁹ Oddíl po dobu své činnosti podnikl nejméně jeden tábor v roce 1948 ve Zhoří u Plané.⁷⁰ S odchodem Arnošta Oserle ze školy pak činnost oddílu pravděpodobně zaniká.⁷¹

Státní převrat v únoru roku 1948 změnil situaci nejen v celém státě, ale i ve skautské organizaci, která začala pomalu směřovat ke svému zániku skrze postupné omezování činnosti v rámci Svazu československé mládeže (dále jen SČM) a později Československého svazu mládeže (dále jen ČSM).⁷² Po únoru 1948 tak můžeme spatřovat, jak se součástí skautského programu stávaly i otázky týkající se spolupráce se SČM.⁷³

Mezi ty, kteří se nehodlali smířit se změnou režimu, patřil i mladý vedoucí vlčet Cyril Jirsa. Ten se nejpozději na jaře 1949 rozhodl, že nemůže již dále setrvávat v Československu a zvolil tak cestu emigrace. Jak vzpomínal jeho kamarád a spolužák Karel Rešl: „*On tady prohlásil mezi klukama, že jede hledat tábor na Šumavu a někde na Šumavě zdrhnul.*“⁷⁴ Jako skaut využil Cyril Jirsa svých kontaktů a spojil se s českobudějovickým skautem Františkem Zahrádkou, který mu pomohl s přechodem hranic.⁷⁵ Samotný Zahrádka měl díky táborům na Šumavě dobrou znalost prostředí, a navíc se nejednalo o jeho první přechod. A tak v květnu 1949 realizoval František Zahrádka svůj druhý přechod přes hranice, jenž vedl z Cazova po Zlaté stezce přes České Žleby do Bavorska a během něhož převedl několik skautů z Českomoravské vrchoviny včetně samotného Cyrila Jirsy. Velké nadšení při přechodu státní hranice se pak projevilo celkem neprozíravě k samotnému převaděči: „*Oni asi po sto padesáti metrech přišli na silnici v Bavorsku a začali tam troubit večerku, tak já jsem potom měl jako dost obavy, abych na někoho nenarazil, protože to muselo přivolat ty hlídky.*“⁷⁶ Samotného Zahrádku pak v létě

67 Tamtéž, Junák – velitelství 6. oblasti Jindřichův Hradec, II. oddíl Junáka Horní Radouň.

68 Tamtéž, Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Horní Radouň, Kronika dvoutřídní obecné školy v Horní Radouni (1940–1974), Školní rok 1946/1947.

69 Soukromý archiv Jaroslava Štefka Jaroslava Nová Včelnice, Členský průkaz Jaroslava Štefka 1947.

70 SABŠ NV, Kronika družiny Vlaštovek Nový Etynk (1948–1949), s. 36.

71 SOkA JH, Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Horní Radouň, Kronika dvoutřídní obecné školy v Horní Radouni (1940–1974), Školní rok 1947/1948.

72 R. ŠANTORA a kol., *Skautské století*, s. 160.

73 SABŠ NV, Kronika družiny Vlaštovek Nový Etynk (1948–1949), zápis z 15. března 1949.

74 Rozhovor s Karlem Rešlem narozeným 29. 10. 1930 a Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 10. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

75 Rozhovor s Františkem Zahrádkou narozeným 30. 10. 1930, rozhovor vedl Jakub Janda, Praha 25. 11. 2011. *Youtube* [online zdroj], dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=kXuyS-09Noyg/>, [22. 9. 2019].

76 Rozhovor s Františkem Zahrádkou narozeným 30. 10. 1930, rozhovor vedl Martin Jindra, Příbram 4. 9. 2008. *Paměť národa* [online zdroj], dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cz/zahradka-frantisek-1930/>, [22. 9. 2019].

1949 zatkla Státní bezpečnost. První dva převody, včetně převodu Cyrila Jirsy se mu však podařilo utajit,⁷⁷ Cyril Jirsa tak v klidu doputoval až do Austrálie, kde se nadobro usadil.

Zatímco Cyril Jirsa cestoval po světě, ostatní skauti a skautky v Nové Včelnici se nadále věnovali své činnosti. V létě roku 1949 podnikli vlčata a skauti tábor pod Komorníkem poblíž Strmilova a prožili tak na dlouhou dobu poslední dobrodružství spojené se skautským táborem.⁷⁸ Po jeho skončení pak skauti pomáhali se strháváním šindelové střechy novovčelnického zámku, aby jeho střecha mohla být nově pokrytá eternitem. O další činnosti bohužel není více známo, ke konečné likvidaci Junáka v Nové Včelnici tak pravděpodobně došlo ještě ke konci roku 1949 nebo v průběhu roku 1950. Jak vzpomíná Jaroslav Hanus: „*Když to konečně tu střechu dodělali, tak přišel děkovnej list, že kdyby nebylo Junáka, že by to ještě nebylo hotový. A za chvíli potom přišel list, že se zastavuje činnost.*“⁷⁹ Průběh likvidace Junáka je opět trochu nejistý, a tak můžeme opět s trochou nadsázky vzít v potaz vyprávění Josefa Míchala o tom, že vedoucí střediska Kamil Mařík dostal opět pár facek, tentokrát od referenta bezpečnosti Okresního národního výboru Gustava Uchytila a tím byl skauting v Nové Včelnici zrušený.⁸⁰

S konečnou likvidací Junáka v Nové Včelnici se tak naplno otevřely dveře budování Pionýrské organizace v rámci ČSM, která měla vychovávat již uvědomělé občany socialistického státu.⁸¹ První pionýrský slib se uskutečnil 25. února 1951 v sále hotelu Jelen, ve kterém slibovalo na šedesát žáků. Symbolika celého aktu odehrávající se v den výročí únorového převratu za přítomnosti armády a členů dalších složek Národní fronty tak byla zcela odlišná od pojetí skautského slibu v prostředí slavnostního ohně pouze za přítomnosti skautů a skautek.⁸² Pionýři také převzali skautskou klubovnu vybudovanou na Pazderně, klubovna ovšem po několika letech bez potřebné údržby zchátrala, a nakonec došlo k jejímu zbourání.⁸³ To však zřejmě pionýrům příliš nevadilo, protože díky úzkému sepětí se školou mohli mít zázemí v budově školy.

S postupným uvolňováním poměrů v Československu druhé poloviny šedesátých let začalo docházet i ke kritice ČSM a jeho fungování. Příchod pražského jara proto otevřel diskuzi ohledně obnovení činnosti Junáka a v kancelářích městského

77 Archiv bezpečnostních složek Praha, Hlavní správa vojenské kontrarozvědky, sign. 302-522-23, fol. 6–8.

78 SA I. SOG NV, Fotografie tábora 1949.

79 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. 2017. Přístupné v SA I. SOG NV.

80 Rozhovor s Josefem Míchalem narozeným 20. 7. 1939, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 31. 3. 2017. Přístupné v SA I. SOG NV.

81 R. ŠANTORA a kol., *Skautské století*, s. 160.

82 SOKA JH, AO NV, Pamětní kniha (1938–1951), rok 1951.

83 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. 2017. Přístupné v SA I. SOG NV.

výboru ČSM v Praze vznikla 14. března 1968 Junácká informační služba.⁸⁴ Na to velmi záhy reagovali mimo jiné bývalí činovníci skautského střediska v Nové Včelnici a 28. března 1968 se dopisem Junácké informační službě přihlásili k obnově činnosti a zároveň se zde vymezili proti obnově skautingu pod Svazarmem.⁸⁵ Jelikož se již den poté konala ustavující schůze obnovujících se Junáka, nic tak nebránilo obnově střediska v Nové Včelnici.

Ne všechny obce v okrese byly tak aktivní, a to včetně samotného okresního města Jindřichova Hradce, ve kterém se až do června stále mnoho nedělo. Spouštěčem se stalo až vysílání rozhlasové soutěže *Sedm jednou ranou*, ve které soutěžili obyvatelé města Jindřichův Hradec proti Novému Městu na Moravě. Jedním z úkolů bylo shromáždit v sále Střelnice deset skautů, kteří zazpívají skautskou píseň. Jak vzpomíná Pavel Hajný „*Obdivuhodnou pohotovost projevili junáci z Nové Včelnice, kteří přijeli vzápětí na rozhlasovou výzvu auty a netrvalo dlouho, co se u mikrofonu na jevišti shromáždilo místo 10 junáků asi 40 skautů a skautek.*“⁸⁶

Obnova Junáka v Jindřichově Hradci byla důležitá, protože díky tomu se zde začala formovat i jednotka vyšší organizační struktury – okres.⁸⁷ Není divu, že novovčelničtí činovníci v něm byli již od počátku aktivní. Na ustanovující schůzi 29. října 1968 byl zvolen místopředsedou okresu za oldskauty Lubomír Hružka a místopředsedou za skauty Ladislav Šmol.⁸⁸ Ostatně oba byli aktivní ještě výše, neboť se zúčastnili III. Junáckého sněmu, na kterém se rozhodovalo o nové podobě organizace.⁸⁹ A ani po změně organizační struktury po tomto sněmu, kdy musely proběhnout nové volby do okresní rady Junáka, nechybělo zastoupení skautů a skautek z Nové Včelnice. Na schůzi 1. února 1969 došlo ke zvolení Lubomíra Hružky II. místopředsedou okresu, Aleny Cimplové jako výchovné zpravodajky pro dívky a Stanislava Kořínka jako člena rady.⁹⁰

Obnovu provázelo velké nadšení mnoha skautů a skautek, kteří tak po dvaceti letech mohli znovu obléct skautský kroj a co více, mnozí z nich mohli přivést do oddílu nejen sebe, ale i své děti. V Nové Včelnici tak vzniklo středisko s celkem pěti oddíly, do jehož čela se postavila zkušená dvojice vůdců 40. let, tedy Kamil Mařík a Ladislav Šmol, pouze s tím rozdílem, že si prohodili pozici vedoucího

84 Jiří ZACHARIÁŠ, *Lilie pod klopou, lilie za mřížemi, kapitola 37* [online zdroj], dostupné na <https://www.svazskautu.cz/historie/lilie-pod-klopou-lilie-za-mrizemi/>, [22. 9. 2019].

85 SI Praha, Dopis činovníků Ústřední junácké informační službě, Nová Včelnice 28. 3. 1968.

86 *Pod junáckou vlajkou*, s. 26–27.

87 Označení této jednotky bylo zpočátku nejednoznačné, protože někteří skauti a skautky se hlásili k dřívější struktuře organizace, která používala okrsky a oblasti, zatímco v této době bylo běžné již dělení na okresy a kraje, což začalo být běžné již po únoru 1948 i v rámci Junáka.

88 Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), Junák – krajská rada České Budějovice (dále jen KRJ ČB), Zápis z organizační schůze jindřichohradecké oblasti z 29. října 1968.

89 SA I. SOG NV, Registrace střediska 1990, registrační karta Ladislava Šmola a Lubomíra Hružky.

90 SOA Třeboň, KRJ ČB, Zápis z organizační schůze ORJ v JH z 1. února 1969.

a zástupce vedoucího.⁹¹ V dubnu 1970 pak toto středisko hlásilo sto třináct členů, což bylo pravděpodobně nejvíce v celé stoleté historii skautingu v Nové Včelnici.⁹² To také velmi nepříjemně zasáhlo pionýrskou organizaci, jak zaznamenal začátkem roku 1969 kronikář základní školy: „Vzhledem k intenzivní činnosti Junáka tam většina žáků přešla z Pionýra“ a dále uvedl „V pionýrské organizaci zůstalo 32 věrných, kteří vyvíjeli pod vedením p. Kotyzové (Šelclové) pravidelnou činnost.“⁹³

Co se týče samotné činnosti, tak skauti a skautky začali opětovně pořádat schůzky, výpravy a další akce, tak jak to znali z minula. Jednoznačně největším počinem byl týdenní tábor na Osice, který se konal v období 27. července – 3. srpna 1969. Celkem šedesát dva skautů, skautek a patnáct vedoucích se vypravilo na zapůjčené tábořiště u rybníku Osika v Albeři.⁹⁴ Tento tábor na jeho konci navštívil mimo jiné i samotný náčelník Junáka Rudolf Plajner.⁹⁵ Kromě toho se skauti a skautky zapojili stejně jako ostatní střediska do akce *Milion hodin republice*, v rámci které se skauti snažili prokázat službu společnosti mnoha prospěšnými pracemi. Novovčelničtí skauti a skautky odpracovali na tisíc dvě stě třicet hodin, čímž se v jindřichohradeckém okrese zařadili na druhé místo za třeboňské skauty a skautky s tisící tři sta devadesáti hodinami.⁹⁶

Pro takto veliké středisko se jeho vedení snažilo najít potřebné zázemí, stará klubovna na Pazderně byla již zbouraná a střídání se v nevyhovujících prostorách stavebních buněk u školy nebylo optimální. A tak se za získané peníze podařilo koupit montovanou chatu CH-70 Nataša, která dorazila jako skládačka. Bohužel komunikace ohledně stavebního povolení na podzim roku 1969 neprobíhala natolik rychle, aby se stihla její stavba před nástupem zimy.⁹⁷ S nástupem jara 1970, kdy bylo jasné, že Junák po prázdninách bude muset skončit, už k vybudování klubovny na Pazderně nedošlo. Aby však nepřišlo vše nazmar, rozhodli se novovčelničtí skauti a skautky poslední týdny náležitě užít, a tak uspořádali zájezd do Kutné Hory, za který utratili našetřené prostředky.⁹⁸

S nastupující normalizací šlo očekávat, že dojde i k normalizaci na poli mládežnických organizací. Junák tak nevyhnutelně směřoval k včlenění do nově založeného Svazu socialistické mládeže (dále jen SSM), k čemuž definitivně došlo 15. září 1970.⁹⁹ Činovníci střediska Junáka v Nové Včelnici, tak stáli před zásadní otázkou, a to, zda pokračovat v rámci SSM, nebo se rozpustit.¹⁰⁰ I přes to, že

91 Tamtéž, Zápis z organizační schůze jindřichohradecké oblasti z 29. října 1968.

92 Tamtéž, Registrační listina č. 203 z 20. 4. 1970.

93 Archiv základní školy Nová Včelnice, Kronika ZDŠ v Nové Včelnici (1965–1984), s. 48.

94 SI Praha, Hlášení tábora střediska Junáka Nová Včelnice 1969.

95 SA 1. SOG NV, Fotografie – tábor na Osice 27. 7.–3. 8. 1969.

96 SOA Třeboň, KRJ ČB, Hlášení Milion hodin republice z 20. února 1969.

97 SA 1. SOG NV, Souhrn korespondence s místním národním výborem v Nové Včelnici 1969.

98 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

99 R. ŠANTORA a kol., *Skautské století*, s. 183.

100 Varianta schování se pod hlavičku jiné organizace a pokračování v ilegality, jak to praktikovaly ně-

z dvaceti tří vedoucích bylo třináct členy komunistické strany, tak se rozhodli pro rozpuštění k 31. srpnu 1970.¹⁰¹

Rozebírat příčiny tohoto rozporu by bylo na samostatnou studii, nicméně lze usuzovat, že pojetí skautingu některých vedoucích nebylo vnímáno tolik ideově jako spíše obsahově, a stejně tak ani nevnímali intenzivně svoji stranickou příslušnost, což jim umožňovalo skloubit oboje členství dohromady. Zároveň většina těchto vedoucích odmítala působit v rámci pionýra kvůli své masovosti, z části také nedobrovolnosti a sepětí se školou.¹⁰² Slabou útěchou tak mohlo být, že celé ukončení činnosti se tentokrát obešlo již bez facek.¹⁰³ Zbylý majetek poté převzala pionýrská organizace, ta především využila stavebnice klubovny a za pomoci učitelů a rodičů došlo k jejímu vybudování poblíž školy.¹⁰⁴

Sametová revoluce na sklonku roku 1989 přinesla opětovné obnovení skautingu v Československu, ke kterému došlo 2. prosince 1989 v sále Městské knihovny v Praze.¹⁰⁵ Novovčelničtí skauti a skautky, jak už byli zvyklí, dlouho nečekali a sešli se v kulturním domě k ustanovující schůzi.¹⁰⁶ Podstatná otázka ovšem zněla, kdo povede středisko a také nové oddíly? Ti skauti a skautky, kteří vedli středisko a oddíly ve čtyřicátých a šedesátých letech už byli relativně staří, a tak přišla řada na ty, kteří zažili skauting v 60. letech jako děti. Právě zde se ukazuje důležitost obnovy Junáka v období let 1968–1970, protože to často byla právě generace skautů a skauetek, která se o dvacet let později ujala vedení oddílů a zároveň přivedla ke skautingu i svoje děti, obdobně jako to udělali jejich rodiče při obnově v roce 1968.¹⁰⁷

V Nové Včelnici byla situace ovšem přeci jenom trochu složitější, je celkem ironií osudu, že vedoucím střediska se stal Dalibor Míchal – Harken, který v roce 1969 byl včletem natolik neposlušným, že ho z Junáka tehdy vyhodili.¹⁰⁸ Ale nebyl to jenom on, ve vedení chlapeckých oddílů působil Jaroslav Hřebík – Houser, odchovanec děl Jaroslava Foglara, u dívek pak Anna Šeberová, která aktivně skautovala v období pražského jara v Brně. A samozřejmě mnoho dalších dospělých,

které oddíly a střediska, byla možné ve velkých městech, nikoliv však v malé obci, jakou byla Nová Včelnice.

101 SOKA JH, Místní národní výbor Nová Včelnice, Kronika obce (1952–1990), s. 226.

102 K problematice skautů-komunistů blíže viz Karel LEŠANOVSKÝ, *Komunismus a skauti-komunisté*, Praha 2014.

103 Rozhovor s Josefem Míchalem narozeným 20. 7. 1939, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 31. 3. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

104 Archiv základní školy Nová Včelnice, Kronika ZDŠ v Nové Včelnici (1965–1984), s. 86–87.

105 Bruno BŘEČKA, *Kronika československého skautského hnutí do roku 1990*, Brno 1999, s. 281.

106 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. a 19. 12. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV; Rozhovor s Josefem Míchalem narozeným 20. 7. 1939, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 31. 3. a 17. 12. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

107 V seznamu členů střediska tak můžeme nalézt i tři generace skautů a skauetek z jedné rodiny, blíže viz SA 1. SOG NV, Registrace střediska 1990.

108 *Nová Včelnice*, Havlíčkův Brod 2018, s. 44.

kteří působili na nejrůznějších pozicích nově vzniklého střediska.¹⁰⁹ To získalo svou právní subjektivitu 19. února 1990¹¹⁰ a při první registraci se v pěti oddílech ke skautingu hlásilo přes osmdesát členů – vlčata, skauti, světlušky, skautky a také klub oldskautů.¹¹¹

K pravidelné činnosti se jednotlivé oddíly a družiny scházely v klubovně u školy, kterou získaly po bývalém Pionýru, čímž se dostaly zpátky ke svému majetku, o který v roce 1970 přišly.¹¹² Začaly se podnikat výpravy do blízkého i vzdáleného okolí a v létě roku 1990 se novovělničtí skauti pod vedením Dalibora Míchala vypravili na tábor společně s jindřichohradeckými skauty ke Kardašově Řečici. Další rok pak pod vedením Dalibora Míchala tábořilo dvacet dva kluků opět s jindřichohradeckými skauty, tentokrát pod hradem Landštejn.¹¹³

Počáteční nadšení ovšem dlouho nevydrželo a jednotliví dospělí začali odpa-
dat. To se projevovalo na úbytku členské základny, která setrvale klesala a některé oddíly se začaly slučovat. Nejcitelněji se tato situace projevila v případě dívčích oddílů, které se jako první sloučily do jednoho.¹¹⁴ Přesto se ještě v roce 1992 celé středisko rozhodlo uspořádat svůj první porevoluční samostatný tábor u rybníku Kalabis. Během stavby ovšem jeho vedoucí Jaroslav Hřebík onemocněl a musel tábor opustit, což způsobilo předčasné ukončení tohoto tábora. Nedlouho poté pak došlo k ukončení činnosti dívčího oddílu.¹¹⁵

Zhoršující se situace ve středisku a úbytek vedoucích vedla vedoucího střediska Dalibora Míchala k hledání řešení toho, jak zajistit budoucnost skautingu v Nové Včelnici. A proto se nyní musíme přesunout o pár kilometrů dále do malé vesnice Bohdalín. Tam se na malou samotu zvané Hutě přistěhovali v osmdesátých letech manželé Hrouzkovi, kteří sami měli malé děti a kteří pro roce 1989 marně vyčkávali na obnovu Junáka v Kamenici nad Lipou, aby je do nově obnoveného hnutí mohli přihlásit.¹¹⁶ A protože stejně jako v roce 1968 v Kamenici nad Lipou k obnově Junáka nedošlo, rozhodli se sami založit skautské středisko. To pojmenovali Fidelis et Fortis Bohdalín, a začali sdružovat děti z Bohdalína, okolních vesnic a také Kamenice nad Lipou.¹¹⁷

Jediný, kdo měl se skautingem zkušenosti, byl ovšem pouze samotný Petr Hrouzek – Pim, který v období pražského jara skautoval v Brně.¹¹⁸ I přes počáteční

109 SA 1. SOG NV, Registrace střediska 1990.

110 Tamtéž, Osvědčení o právní subjektivitě střediska 19. 2. 1990.

111 Tamtéž, Registrace střediska 1990.

112 Tamtéž, Dohoda o připojení elektrického proudu do klubovny 7. 2. 1992.

113 Tamtéž, Hospodaření střediska 1990–1992.

114 Tamtéž, Registrace střediska 1992.

115 SA 1. SOG NV, Fotoalbum 1. oddílu Nová Včelnice (1989–1994).

116 Pelhřimovský deník [online zdroj], dostupné na https://pelhrimovsky.denik.cz/zpravy_region/dnesni-deti-maji-o-skauting-zajem-pe15.html, [22. 9. 2019].

117 Příloha zpravodaje 1936–1996. 60 let skautingu v Kamenici nad Lipou, in: Zpravodaj města Kamenice nad Lipou 18, 1996, č. 7–8.

118 Petr HROUZEK, *Kapitoly z dějin střediska Fidelis et Fortis*, Kamenice nad Lipou 2003.

úskalí se mu však podařilo vybudovat malé vesnické středisko, které se díky jeho kontaktům v rámci skautské organizace hlásilo zcela netypicky pod okresní radu Junáka Jindřichův Hradec (ačkoliv by standardně mělo patřit pod okres Pelhřimov).¹¹⁹ Nejen díky tomu se dostával do kontaktu s vedoucím střediska v Nové Včelnici Daliborem Michalem. Samotné začátky bohdalínského střediska nebyly však jednoduché, Petr Hrouzek se především potýkal s nedostatkem dospělých činovníků a pro obsazení všech povinných funkcí musel hledat kde se dalo. Když pak došlo na zhoršující se situaci skautského střediska v Nové Včelnici, ukázalo se spojení sil jako celkem strategická volba pro obě strany.¹²⁰

Začátkem roku 1993 došlo ke sloučení střediska Nová Včelnice se střediskem Fidelis et Fortis Bohdalín ve středisko Fidelis et Fortis Kamenice nad Lipou, jehož součástí bylo pět oddílů, tři kamenické – 2. smečka vlčat, 7. dívčí oddíl a 9. oddíl skautů; A dva novovčelnické – 1. chlapecký oddíl a klub oldskautů.¹²¹ A ačkoliv po dvou letech zanikl klub oldskautů, ukázalo se společně středisko jako stabilní prvek pro všechny dětské oddíly, obzvláště pak pro novovčelnický oddíl, jehož vedoucí se primárně mohli věnovat skautské výchově.¹²²

Již od začátku spolu oddíly spolupracovaly na úrovni táborů. V létě roku 1993 se konaly ve středisku celkem tři tábory, tábor vlčat na Canadě pod Eustachem, kterého se účastnila vlčata z 1. oddílu a 2. smečky pod vedením Jaroslava Hřebíka, zatímco u rybníka Huntov u Markvarce se uskutečnil tábor skautů z 1. a 9. oddílu pod vedením Petra Hrouzka, s novovčelnickými skauty tam vyrazil Dalibor Michal. Do třetice pak tábořil v dalším termínu na Huntově početný 7. dívčí oddíl pod vedením Dagmar Hrouzkové – Dady.¹²³ Stejný model spolupráce, kdy tábořila všechna vlčata společně a všichni skauti společně, se odehrál ještě o rok později. Tentokrát tábořila vlčata na tábořišti Johnnyho louka poblíž Benešova a Bohdalína, které se záhy stalo domovským tábořištěm novovčelnických skautů až do současnosti.¹²⁴

Spolupráce na střediskové úrovni se ovšem postupem času začala ochlazovat, od roku 1995 již tábořili skauti a vlčata z Nové Včelnice společně s částí vlčat z Kamenice nad Lipou a Bohdalína. Tento stav setrval až do roku 1998, poté došlo ke sloučení 2. smečky vlčat a 9. oddílu skautů ve společný 9. chlapecký oddíl Kamenice nad Lipou (dále jen Devítka) a v dalších letech všechny oddíly již tábořily samostatně.¹²⁵

119 Soukromý archiv skautského střediska Fidelis et Fortis Kamenice nad Lipou – Nová Včelnice (dále jen SASSFeF KNL – NV), Souhrn korespondence s Okresní radou Junáka Jindřichův Hradec 1991.

120 Tamtéž, Registrace střediska 1992; Na vybraných činovníckých postech střediska v roce 1992 najdeme například dlouholetého ředitele jindřichohradeckého gymnázia Miloslava Vokáče a jeho manželku Zuzanu Vokáčovou.

121 SASSFeF KNL – NV, Registrace střediska 1993.

122 Tamtéž, Registrace střediska 1995.

123 Tamtéž, Hlášenky táborů 1993.

124 Tamtéž, Hlášenky tábor 1994.

125 Tamtéž, Registrace střediska 1999.

Vedení 1. oddílu tvořili Dalibor Míchal a Jaroslav Hřebík jako vůdce a zástupce, kteří se brzy na těchto pozicích prohodili, neboť to byl právě Jaroslav Hřebík, který provedl 1. oddíl devadesátými lety a stál včele všech táborech v období let 1993–2003.¹²⁶ Inspiraci pro program hledal Jaroslav Hřebík v dobrodružné literatuře a dílech Jaroslava Foglara. Pro představu uvedme táborech hry jako Aljaška 1995 – zlatá horečka na americkém kontinentě, Atlantida 1996 – záchrana bájně civilizace, Ao-Tea-Roa 1997 – příběh z prostředí Nového Zélandu, Jamato 1998 – samurajský příběh v dálném Japonsku, Británie 1999 – Kamelot a rytíři kulatého stolu. Běžné také byly jednodenní výpravy do okolí Nové Včelnice, ale i vícedenní výpravy na Řadov a do Kamenného Malíkova.¹²⁷

Po roce 2000 začal Jaroslav Hřebík s postupným předáváním oddílu nastupující generaci roverů včele s Vitem Poláčkem – Profou.¹²⁸ Jednou z nejvýznamnějších akcí byla společná organizace návštěvy asi čtyřiceti francouzských roverů a rangers ze Sens, kteří v srpnu 2002 zavítali do Nové Včelnice. Jednalo se tak o první významnou mezinárodní zkušenost novovčelnických skautů. Francouzi ve skautských krojích chodili po městě a hráli hry s místními dětmi. Součástí návštěvy byly také společné hostiny, sportovní turnaje a polní mše u pomníku obětem francouzských vojáků poblíž Štítného. Významným aktem pak bylo složení skautského slibu sestry Amelie v parčíku u kostela na náměstí. Na závěr své návštěvy darovali Francouzi městu dětské hřiště.¹²⁹

Nejen tato návštěva měla vliv na růst členské základny skautského oddílu, především pak došlo k výraznému nárůstu počtu včel, která v letech 2002–2007 používala označení Mravenci.¹³⁰ 1. oddíl pod vedením Víta Poláčka celkem prosperoval, v období 2004–2005 dokonce došlo k založení jedné družiny děvčat.¹³¹ Navíc rozvoj mezinárodní spolupráce nadále pokračoval a na jaře 2005 zavítali do Nové Včelnice skauti a skautky z partnerského města Neuöttingu. Součástí návštěvy bylo nejen objevení Nové Včelnice, ale i společná výprava na Vítkův Hrádek.¹³²

Slibný vývoj poznamenala tragická událost z 28. července 2005, kdy se na konci tábora utopil ve Strženém rybníku vedoucí skautů Jan Poláček – Šíp, bratr Víta Poláčka. Stalo se tak na táboře Makatehan, který se uskutečnil na Johnyho louce. Tato událost způsobila postupný odliv členů. I přes to vše se Vít Poláček rozhodl se svým mladším bratrem Matějem Poláčkem – Mácou pokračovat dál a zachovat činnost oddílu. S ohledem na nízký zájem o táboření mezi členy tábořil následujícího roku 1. oddíl společně s 9. oddílem.¹³³ Na památku Jana Poláčka si oddíl umístil

126 Tamtéž, Hlášenky táborech 1993–2003.

127 SA 1. SOG NV, Kronika 1. oddílu Nová Včelnice (1995–1999).

128 Tamtéž, Kronika 1. smečky včel Mravenci Nová Včelnice (2002–2007).

129 Skaut-Junák 45, 2000, č. 3, s. 15–16.

130 SA 1. SOG NV, Kronika 1. smečky včel Mravenci Nová Včelnice (2002–2007).

131 SA 1. SOG NV, Dopis rodičům prosinec 2005.

132 *Nová Včelnice*, Havlíčkův Brod 2018, s. 45.

133 SA 1. SOG NV, Kronika družiny Mývalů a Bobrů Nová Včelnice (2002–2007).

do znaku letící šíp v kruhu a také přijal název Gatlida, což v jazyce indiánského kmene Čerokí znamená Šíp, dle přezdívky Jana Poláčka.¹³⁴

V roce 2007 se ovšem oba bratři s rodinou odstěhovali, a tak byl do vedení oddílu ustanoven tehdy sedmnáctiletý rover Miloš Möhwald, ke kterému se přidal Petr Didek – Bajaja, který se po letech rozhodl obnovit svoji činnost. Podpora bratrů Poláčků neustála, spíše naopak, a tak se nové vedení s jejich pomocí pustilo do budování nové identity oddílu. Po třech letech společného táboření s 9. oddílem, tak v roce 2009 znovu tábořil 1. oddíl opět samostatně na svém tábořišti Johnyho louka.¹³⁵

V této době projevila zájem o skauting pro své dvě malé dcery Kateřina Kopáčková – Kalimero, která v devadesátých letech chodila do skautského oddílu v Jindřichově Hradci. Jelikož však 1. oddíl dívky nepřijímal, rozhodla se, že se vedení dívek ujme sama. To vedlo k obnovení výchovy světlušek a později skautek na úrovni 1. oddílu, který se tak od podzimu 2009 stal koedukovaný (pro chlapce i dívky).¹³⁶ Začátkem roku 2011 se Kateřina Kopáčková stala vůdkyní 1. oddílu a na této pozici setrvala až do února 2014, kdy ji vystřídal Sandrik Bednář – Sandy155.¹³⁷

Po tomto období čteného střídání vůdců nastalo relativně klidnější období. Členská základna se nijak zvláště neměnila, neboť počet členů oddílu osciloval v obvyklém rozmezí 20–30 členů. Novovčelničtí skauti a skautky se však začali opět zapojovat více do veřejného dění a městských akcí, začali pořádat pravidelně vlastní akce pro děti Skautskou stezkou¹³⁸ a 7. dubna 2018 se navíc v Nové Včelnici uskutečnilo základní kolo skautského závodu vřát s světlušek s názvem Rendezvous, kdy u rybníka Kozlov v Nové Včelnici vyrostla indiánská teepee a sjelo se zde na sto osmdesát skautů a skautek z celého okresu.¹³⁹

V roce 2019 oslavili novovčelničtí skauti a skautky sto let své činnosti. V průběhu roku uspořádali sérii akcí, včetně květnového střediskové jamboree – tedy setkání skautů a skautek z celého střediska na hřišti směrem na Ždár jehož součástí byla velká strategická hra, fotbalové derby i slavnostní oheň. V červnu pak podnikli výpravu po stopách Cyrila Jirsy a v srpnu otevřeli Na Nechybě výstavu věnovanou tomuto výročí. Celé oslavy zakončili listopadovou přednáškou o historii novovčelnického skautingu.

Pohlédneme-li na sto let skautingu v Nové Včelnici blíže, tak zjistíme, že z uplynulého století měli skauti a skautky dopřáno přibližně polovinu času. Vývoj skautingu v Nové Včelnici tak v mnoha ohledech kopíruje vývoj celé skautské

134 Novovčelnický zpravodaj, 2007, říjen, s. 12.

135 SA 1. SOG NV, Kronika 1. oddílu Gatlida Nová Včelnice (2008–2009).

136 Tamtéž, Kronika světlušek a skautek Nová Včelnice (2009–2019).

137 SASSFeF KNL – NV, Zápis ze střediskové rady 8. 2. 2014; Fakticky však došlo k předání oddílu již začátkem září roku 2013.

138 *Nová Včelnice*, Havlíčkův Brod 2018, s. 45.

139 Novovčelnický zpravodaj, 2018, květen, s. 7.

organizace. Novovělničtí skauti a skautky zažili natřikrát likvidaci, a přesto vždy znovu a opakovaně stáli v pravý čas připraveni, aby mohli skautskou činnost znovu obnovit. Jak vzkázal skautům pamětník Jaroslav Hanus: „*Přeji jim, aby nepoznali to, co třeba my, dvakrát nebo třikrát zákaz, aby byli šťastní, že to můžou dělat a nepotkalo je to, co třeba nás. Války, to všechno tohle to nepatří ke skautingu.*“¹⁴⁰

Zároveň také skauti a skautky museli čelit vlastním krizím, v období první republiky zažili svůj první útlum, po revoluci pak zase brzký rozpad střediska a naпоследy se pak museli vypořádávat s tragickým úmrtím jednoho z vedoucích. Každý zákaz či krize tak mohla způsobit definitivní konec. Stoletý příběh skautingu v Nové Včelnici je proto nejen příběh o obrovském nadšení mnoha skautů a skautek, ale především příběh několika mála lidí, kteří navzdory okolnostem vytrvali a díky kterým skauti a skautky mohli v roce 2019 oslavit sto let od svého založení.

RESUMÉ

Sandrik Bednář

Hundert Jahre Pfadfinden in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz (1919–2019)

Die vorliegende Studie widmet sich dem Pfadfindertum in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz im Laufe des vorigen Jahrhunderts. Das Pfadfindertum als ein neues Phänomen in der Erziehung der Jugend wurde in Böhmen und sehr rasch auch in der Bezirkstadt Jindřichův Hradec/Neuhaus bereits vor dem Ersten Weltkrieg bekannt. Von dort verbreitete es sich nach dem Kriegsende auch in umliegende Dörfer einschließlich Nová Včelnice (damals noch Neuötting-Vtschelnitz), wo im Jahre 1919 die erste Pfadfindergruppe namens „Füchse“ unter der Leitung von Emanuel Truhlář entstand. Kurz darauf wurde die Knaben- und die Mädchenabteilung gegründet. Im ersten Teil der Studie werden die Umstände der Entstehung des Pfadfindertums in der Gemeinde und die Tätigkeit der ersten Pfadfinder und Pfadfinderinnen geschildert und der Einfluss der Neuhauser Pfadfinder zu Beginn der Tätigkeit der ersten Pfadfindergruppen und Sippen erläutert. Hier war es vor allem wichtig, dass die ersten Pfadfindergruppen bei Neuhauser Mittelschulen gegründet

140 Rozhovor s Jaroslavem Hanusem narozeným 16. 5. 1931, rozhovor vedl Sandrik Bednář, Nová Včelnice 11. 4. 2017. Přístupné v SA 1. SOG NV.

und von Schülern umliegender Städte und Dörfer besucht wurden. Diese Pfadfinder besuchten diese Gemeinden, um dort das Pfadfindertum zu propagieren. Nach der Gründung des Pfadfinderbezirkes bzw. Gaus pflegten sie mit diesen Gruppen regelmäßig Kontakt und unterstützten sie in Form von gemeinsamen Aktivitäten. All dies unterstützte zu Beginn die Entwicklung des Pfadfindertums in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz. Jedoch auch hier erlebte die Bewegung in der zweiten Hälfte der zwanziger und der ersten Hälfte der dreißiger Jahre Stagnation.

Mit der wachsenden Bedrohung der Republik wurde eine Wiederbelebung der Pfadfinderaktivitäten mit verstärkter Betonung auf die Wehrerziehung. Die Gründung der Pfadfindergruppe in Kamenice nad Lipou/Kamnitz an der Linde im Jahre 1936 hatte Einfluss auf die Entstehung eines neuen Pfadfinderbezirks, der den politischen Bezirk Kamenice nad Lipou/Kamnitz an der Linde kopierte, unter den auch Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz fiel. Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz wurde somit Bestandteil der neuen Organisationsstruktur. Die Zerschlagung der Tschechoslowakei durch die Nazis hatte die Auflösung des Pfadfindertums im Jahre 1940 zur Folge. Im Zeitraum des Tätigkeitsverbots hat sich gezeigt, wie groß der Einfluss der Ideen des Pfadfindertums auf die einzelnen Mitglieder war. Der Gründer der Pfadfindergruppe in Nová Včelnice Emanuel Truhlář war Mitglied der Widerstandsbewegung und wurde für seine Widerstandstätigkeit von den Nazis hingerichtet. Die Popularität des Pfadfindertums widerspiegelte sich auch im Aufschwung der ganzen Bewegung in der Nachkriegszeit. Dies machte sich auch in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz bemerkbar. Dank zahlreichen Dokumenten konnten die Aktivitäten der Pfadfinder und Pfadfinderinnen ziemlich gut charakterisiert werden, die sich vor allem aus der täglichen Pfadfinderpraxis, dem Campen und Programmen zusammensetzte, die auf Ideen des Pfadfindertums orientiert waren.

Auch dank dessen, dass die ganze Gemeinde ausgeprägt links orientiert war, konnte sich das Pfadfindertum in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz bis 1949–1950 erhalten. Trotzdem gab es auch solche, die das Pfadfindertum und seine Ideen dermaßen beeinflussten, dass sie sich entschieden, ihr Leben in einem freien Land weiterzuführen. Zu ihnen gehörte auch Cyril Jirsa, der mithilfe des Budweiser Pfadfinders František Zahrádka im Mai 1949 die Grenze nach Bayern übertrat und sich in Australien ansiedelte. Dennoch empfanden die meisten Mitglieder das Verbot des Pfadfindertums Ende 1950 als negativ. Auch deshalb kam es mit dem Aufkommen des Prager Frühlings im Jahre 1968 zur Wiederbelebung des Pfadfindertums in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz. Den Pfadfindern und Pfadfinderinnen wurde jedoch für ihre Tätigkeit nicht viel Zeit eingeräumt. Sie haben ihre Aktivitäten bis zum Verbot der Bewegung im Jahre 1970 fortgesetzt. In dem ganzen Zeitraum wurde ein erheblicher Zuwachs der Mitgliederbasis und der zahlreichen Aktivitäten verzeichnet, deren Höhepunkt das Lager „Osika“ bei Nová Bystřice/Neu Bistritz im Sommer 1969 mit der Teilnahme von siebenundsiebzig Pfadfindern und Pfadfinderinnen.

Der Zeitraum der letzten Wiederbelebung im 1990 wurde wieder mit großem Interesse aufgenommen. Die Studie schildert, welche wichtige Rolle die Wiederbelebung der Bewegung in den Jahren 1968–1970 spielte, die zu dem Pfadfindertum junge Leute brachte, die nach zwanzig Jahren bereit waren, Leiter zu werden. Zu ihnen gehörte auch Dalibor Míchal, der zu Beginn der neunziger Jahre Gruppenleiter wurde. Nach der anfänglichen Begeisterung vieler Erwachsenen und dem Zerfall der Mädchengruppe im Jahre 1992 zeigte sich als eine strategische Lösung die Verschmelzung mit dem Pfadfinderzentrum Fidelis et Fortis in Bohdalín, dessen Zentrale nach der Zusammenführung nach Kamenice nad Lipou verbracht wurde. Damit wurde für mehr als fünfundzwanzig Jahre der Grundstein für das stabile Funktionieren der Pfadfindergruppe in Nová Včelnice/Neuötting-Vtschelnitz gelegt. Dank dessen konnten dort die Pfadfinder im Jahre 2019 das zweite Jahrhundert ihres Bestehens beginnen.

Čestná stráž u pomníku obětem válek 40. léta (Soukromý archiv 1. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Plná moc

pro bratra Emanuela Truhláře zástupce jindřichohradeckého vojvody v tomto členu, kterého zmocníme, aby nás na schůzích konaných v letních měsících v Praze zastupoval aby i jiným právo hlasovací dle počtu našich kůdů mohl udělit, uznávající je co podnikne jako zástupce "Děti Ližkových" - "Doblarců" jakoby se stalo z naší vlastní vůle.

V tov. členu dne 6. června 1919.

"Děti Ližkových" Obec Doblarců.
(občička "Děti Ližkových" z Jindř. Hradce.)

Vojvoda:

Alan

J. Holaj

Starosta:

Seimoch

Středisková vlajka Nový Etynk (Soukromý archiv Bohuslava Šmola Nová Včelnice)

Družina skautek 40. léta (Soukromý archiv 1. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Tábor na Osice 27. 7. – 3. 8. 1969 (Soukromý archiv I. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Družina Mustangů na výpravě 90. léta (Soukromý archiv I. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Tábor na Canadě 2. – 16. 7. 1993 (Soukromý archiv I. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Vůdce oddílu Jaroslav Hřebík – Houser vyhlíží lepší zítřky 90. léta (Soukromý archiv I. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Schůzka vlčat a skautů 24. 6. 2008 (Soukromý archiv 1. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)

Logo 100 let skautingu v Nové Včelnici (Soukromý archiv 1. skautského oddílu Gatlida Nová Včelnice)